

HOEVEEL BOEREN HEBBEN LANDBOUWONDERWIJS GEVOLGD?

Ir. A. W. VAN DEN BAN

Afd. Alg. Zaken van het Min. v. L.V.V., gedetacheerd bij de Afd. Sociologie en Sociografie van de LH

Men is het er algemeen over eens, dat de voorlichting afgestemd moet zijn op de ontwikkeling van de boeren, die men wenst te bereiken. Aan boeren, die een landbouwinterschool hebben gevolgd, moet men de voorlichting op een andere wijze geven dan aan boeren, die alleen lagere school hebben gehad. In het verleden was de moeilijkheid hierbij altijd, dat men de ontwikkeling van deze boeren slechts kon schatten. Doordat de voorlichtingsdienst vooral contact heeft met de meest ontwikkelde boeren en deze boeren ook het meest het woord voeren op vergaderingen, komt men te hoog uit als men aanneemt, dat de ontwikkeling van de gemiddelde boer gelijk is aan de ontwikkeling van de boeren, waar men dagelijks mee spreekt. Het lijkt niet onwaarschijnlijk, dat deze moeilijkheid voor de redacteurs van de landbouwbladen nog groter is dan voor het personeel van de RLVD.

Thans is deze moeilijkheid echter grotendeels opgelost, doordat het Centraal Bureau voor de Statistiek bij de metelling in 1955 alle landbouwers en tuinders heeft gevraagd of zij landbouwonderwijs hebben gevolgd en welk type van dit onderwijs. Deze cijfers hebben dus alleen betrekking op *personen, die als hoofdberoep landbouwer, veehouder of tuinder/tuinbouwer* opgeven en niet op landarbeiders, middenstanders e.d. met enig grondgebruik.

Hierbij bleek, dat op 46 % van de bedrijven van landbouwers en veehouders, de boer of zijn medewerkende zoon van 25 jaar en ouder, landbouwonderwijs heeft gevolgd. Over de andere vormen van onderwijs heeft het CBS geen vragen gesteld, maar uit een steekproef-onderzoek, dat drs. ABMA van de afd. Sociologie en Sociografie van de Landbouwhogeschool heeft gehouden bleek hem, dat 14 % van de grondgebruikers met meer dan 1 ha cultuurgrond, na de lagere school niet-agrarisch onderwijs heeft gevolgd op een ULO, vervolgcursus, middenstandscursus e.d. Slechts 3 % van de grondgebruikers had uitsluitend algemeenvormend onderwijs gevolgd en geen landbouwonderwijs. We moeten dus aannemen, dat op ongeveer de helft van de Nederlandse landbouwbedrijven het bedrijfshoofd en zijn medewerkende zoon van 25 jaar en ouder alleen maar lager onderwijs heeft gevolgd.

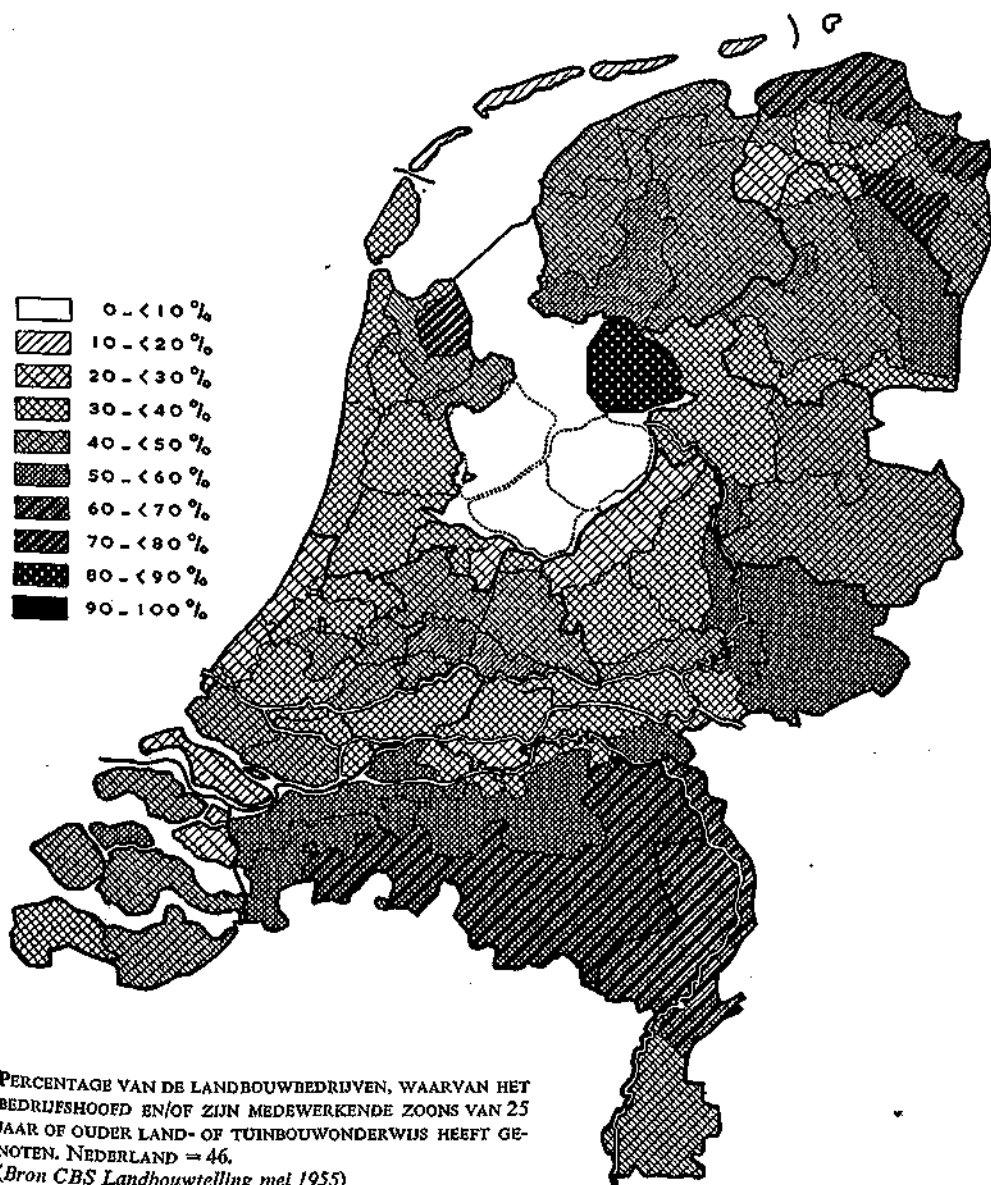
REGIONALE VERSCHILLEN

Maakt men nu een kartogram¹ van het volgen van landbouwonderwijs per landbouwgebied dan blijken hierin aanzienlijke verschillen te bestaan. Op zeer veel bedrijven heeft men landbouwonderwijs gevolgd in de IJsselmeerpolders, op de zuidelijke zandgronden en de akkerbouwgebieden in Groningen. De gebieden, waar weinig boe-

¹ De berekeningen zijn uitgevoerd door de heer G. SMIT en het kartogram is vervaardigd door de heer A. v. D. FEPPÉL met een kartofoot.

BOEREN EN LANDBOUWONDERWIJS

ren landbouwonderwijs hebben gevolgd, liggen meer verspreid; het zijn vooral: de Friese eilanden, Goeree-Overflakkee, de Zuid-Hollandse bollen- en weidestreek, het Westland, de gemeente Haren (Gr.), de N.W. Veluwe, Gooiland, Tholen en St. Philipsland, het Zuidelijk Westerkwartier (Gr.) en de Bommelerwaard. In de overige gebieden ligt het percentage van de bedrijven, waar men landbouwonderwijs heeft gevolgd, zoals uit het kartogram blijkt, tussen de 30 en 60 %.

PERCENTAGE VAN DE LANDBOUWBEDRIJVEN, WAARVAN HET
BEDRIJFSHOOFD EN/OF ZIJN MEDEWERKENDE ZOONS VAN 25
JAAR OF OUDER LAND- OF TUINBOUWONDERWIJS HEEFT GE-
NOTEN. NEDERLAND = 46.
(Bron CBS Landbouwtelling mei 1955)

Opvallend is, dat in de gebieden, waar weinig boeren landbouwonderwijs hebben gevolgd, gewoonlijk ook weinig boeren lid zijn van standsorganisaties. (Zie ABMA, 1955.) Dit maakt de voorlichting hier dus extra moeilijk, niet alleen is het moeilijker om aan weinig ontwikkelde boeren iets duidelijk te maken dan aan goed ontwikkelde, maar bovendien kan men hier een groot deel van de boeren niet bereiken via de bladen en vergaderingen van de standsorganisaties.

Dat ook de bedrijfsgrootte van zeer grote betekenis is voor het volgen van landbouwonderwijs blijkt uit de volgende tabel:

	Percentage van de landbouwbedrijven, waar het bedrijfshoofd en/of de medewerkende zoon van 25 jaar en ouder heeft gevolgd:			
	geen landbouw- onderwijs	cursussen	LLS LTS	LWS, MLS, LTS, MTS
0- 5 ha	78	18	3	1
5-10 ha	53	37	8	2
10-20 ha	39	41	12	6
20-30 ha	30	38	17	16
30 ha en meer	21	28	17	34
Totaal	54	31	9	6

(Bron: CBS)

Men ziet dus, dat niet alleen een veel groter deel van de boeren op de grote bedrijven landbouwonderwijs heeft gehad dan op de kleinere, maar dat dit onderwijs ook van belangrijk betere kwaliteit is.

Ook blijkt uit deze cijfers, dat het landbouwonderwijs snel in betekenis toeneemt. Van de bedrijfshoofden ouder dan 35 jaar had slechts 37 % landbouwonderwijs gevolgd, van die jonger dan 35 jaar 70 %, dus bijna het dubbele, en van de medewerkende zoons van 25 jaar en ouder zelfs 83 %. De verschillen, die er bestaan in het volgen van landbouwonderwijs tussen de verschillende groepen van boeren en boerenzonen worden onder leiding van prof. HOFSTEE thans nader bestudeerd op de afd. Sociologie en Sociografie van de Landbouwhogeschool, waarbij ook getracht wordt de oorzaken hiervan te vinden.

BETEKENIS VOOR DE VOORLICHTING

Aan de afd. Sociologie en Sociografie werkt men thans ook aan een onderzoek naar de betekenis van het onderwijs voor de leesgewoonten van de boeren, maar op grond van bovenstaande cijfers kan men wel verwachten, dat het voor veel boeren moeilijk is alle vreemde woorden en ingewikkelde redeneringen te begrijpen, die soms in landbouwbladen, in lezingen en voor de radio gebruikt worden. Men kan zich b.v. afvragen of op meer dan de helft van de landbouwbedrijven goed begrepen wordt, wat men bedoeld met: pH-KCl, verteerbaar ruw eiwit, DNC, roestresistentie, Engels raigras, koufront passage, prijsindexcijfers enz. Vanzelfsprekend zijn er wel boeren, die alleen

lagere school hebben gehad, maar deze woorden toch begrijpen. Aan de andere kant zijn er echter ook boeren, die dit wel op een landbouwcursus of landbouwschool hebben geleerd, maar ook weer zijn vergeten of die op een eenvoudige cursus zijn geweest, waar niet al deze begrippen werden behandeld. Als men in een landbouwblad schrijft: „Dit sorptie-complex is zeer belangrijk, omdat een groot deel van de minerale plantenvoedingsstoffen aan dit complex gebonden is, waar de plantenwortels ze door uitwisseling tegen waterstof-ionen weer uit weten te halen” zal men er waarschijnlijk niet op mogen rekenen, dat dit op 5 % van de landbouwbedrijven begrepen wordt. *Als men dus de bedoeling heeft om alle boeren te bereiken is het noodzakelijk, maar niet eenvoudig, om allerlei moeilijke begrippen met zeer eenvoudige woorden weer te geven.*

De ontwikkeling van de boeren is niet alleen van belang voor de begrippen, die men gebruikt, maar ook voor het onderwerp, dat men behandelt. Het Amerikaanse onderzoekers-echtpaar KEUR wijst er b.v. in hun beschrijving van het Drentse dorp Anderen op, dat de bevolking slechts zeer weinig belangstelling heeft voor nationale vraagstukken, maar veel belangstelling voor het doen en laten van hun omgeving. Dit geldt niet alleen voor de boeren in Anderen, maar ook voor veel weinig ontwikkelde boeren in andere streken. Het lijkt dus gewenst hier vooral te wijzen op praktische voorbeelden uit de eigen omgeving.

LITERATUUR

- E. ABMA, Boer en standsorganisatie, een regionaal kwantitatieve analyse, Wageningen, 1955.
 D. Y. and J. L. KEUR, The deeply rooted. A study of a Drents community in the Netherlands, Assen, 1955.

Wageningen, maart 1956